

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Beleidsvisie Geonovum

Versie 1.0

Datum	15-6-2022
Status	Vastgesteld BZK pDGOW

Managementsamenvatting beleidsvisie Geonovum

Maatschappelijke opgaven en geo-informatie

Nederland staat voor forse maatschappelijke en ruimtelijke opgaven, denk aan de woningbouwopgave, de klimaatadaptatie, de stikstofopgave en de aanpassingen aan het landbouwbeleid. Diverse ontwikkelingen leggen daarbij in toenemende mate een claim op de reeds schaarse ruimte in ons land. Dit vraagt om goed inzicht in de huidige situatie en om het maken van afwegingen voor toekomstige inpassing van de diverse opgaven. Geo-informatie en de combinatie ervan met andere thematische informatie speelt een onmisbare rol in het zo efficiënt en effectief mogelijk beantwoorden van deze en andere vragen en wordt daarnaast toegepast in tal van primaire processen binnen de overheid (en daarbuiten).

Rol BZK/VRO

De minister voor VRO is verantwoordelijk voor volkshuisvesting, de ruimtelijk inrichting van Nederland én voor de geo-informatie-infrastructuur (NGII). De NGII, met daarin het stelsel van de geo-basisregistraties, vormt een belangrijk fundament voor de informatievoorziening voor overheid, bedrijfsleven en burgers. De NGII is de afgelopen twee decennia met vereende kracht gerealiseerd en wordt op zeer grote schaal gebruikt: in 2021 waren er meer dan 34 miljard bevestigingen. Geo-informatie is dus nu al van vitaal belang voor Nederland. Om de meerwaarde voor maatschappelijke opgaven te vergroten, willen we met het huidige fundament als springplank doorgroeien naar een federatief georganiseerde NGII inclusief een nationale digitale tweeling van de fysieke leefomgeving, als onderdeel van een federatief datastelsel.¹ Hiermee voorzien we in een gemeenschappelijke feitenbasis, verbeelden dit en versnellen daarmee de besluitvorming.

Positie Geonovum

Veel organisaties houden zich bezig met geo-informatie. Denk aan de data van Rijkswaterstaat en TNO, de voorzieningen van het Kadaster en de rol van de private sector (Geo Business Nederland). Al deze partijen leveren een onmisbare bijdrage aan de NGII. Werking en kwaliteit van de NGII kunnen echter alleen gegarandeerd worden door goede afspraken over standaarden en modellen. Hierbij speelt Geonovum een cruciale rol. De explosieve groei van het gebruik van geo-informatie in de afgelopen jaren is ondenkbaar zonder de onder regie van Geonovum gerealiseerde afspraken. In het verlengde van de verantwoordelijkheid van BZK ondersteunt Geonovum het geo-informatiebeleid en levert in het geo-werkveld sinds 2007 een herkenbare en belangrijke bijdrage aan de coördinatie en uitvoering. Geonovum vervult als netwerkorganisatie een verbindende rol in de geowereld en staat als neutrale stichting boven de partijen. Geonovum is een belangrijke strategische partner van BZK om het beleid te realiseren.

Perspectief

De positie van Geonovum blijft ook in de nieuwe governance van groot belang voor BZK: niet alleen voor het in stand en bij de tijd houden van bestaande afspraken, maar ook voor het mede invulling geven aan de ambities wat betreft de doorontwikkeling van de NGII. We bestendigen daarom de relatie met Geonovum en behouden de bestaande kracht: de onafhankelijkheid en deskundigheid die leiden tot een hoge gunfactor. Geonovum heeft gezag zonder macht. Tegelijkertijd gaan we de positie van Geonovum versterken door in te zetten op meerjarige structurele financiering. De bestaande (grotendeels) jaarlijkse opdrachtverlening vanuit BZK

¹ In het federatief datastelsel (dat voortbouwt op de basisregistraties) blijft data lokaal beheerd, maar voor gebruik over silo's en organisaties heen toegankelijk, legitiem en begrijpelijk gemaakt via collectieve, verplichtende technische afspraken.

wringt met de behoefte aan meerjarige continuïteit: standaarden ontwikkelen en beheren is een zaak van lange adem, of beter gezegd: een continu proces. Voor BZK is het cruciaal om de continuïteit van de bij Geonovum belegde werkzaamheden (waaronder de structurele, deels wettelijke beheertaken) in het kader van de beleidsverantwoordelijkheid voor de NGII te borgen. Daarom willen we naast de jaarlijkse bijdrage gaan werken met een meerjarenplanning en -budget, om zo Geonovum het meerjarige perspectief te bieden dat nodig is om de continuïteit in werkzaamheden daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Afsprakenstelsels

De kern van de werkzaamheden van Geonovum is het beste te omschrijven als het realiseren van samenhangende afsprakenstelsels: over standaarden, modellen en het verbinden van vraag en aanbod. Een samenspel van afspraken is nodig om een systeem (juist een federatief stelsel) werkend te krijgen en te houden. Het goed beheren en bijhouden hiervan is essentieel en in feite een continu cyclisch proces. Meer concreet heeft Geonovum in deze cyclus de volgende taken:

- Verkennen en innoveren
- Ontwikkelen en beheren van standaarden
- Adviseren over toepassen en implementeren van standaarden

De komende jaren richten we ons op het concentreren van het ontwikkelen en beheren van geo-standaarden bij Geonovum, als preferred supplier. Naast de coördinerende rol in het geo-afsprakenstelsel krijgt Geonovum een verbindende rol m.b.t. andere afsprakenstelsels (in het federatieve datastelsel).

Doel beleidsvisie

Deze beleidsvisie op Geonovum bevestigt en concretiseert positie, rol en taken van Geonovum voor de komende jaren. De visie dient als kader voor een meerjarenplanning en structurele financiering. De visie is van en voor BZK, maar is opgesteld in nauwe samenwerking met Geonovum.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting beleidsvisie Geonovum	2
1 Inleiding	5
1.1 Achtergrond	5
1.2 Doelstelling beleidsvisie	5
1.3 Leeswijzer	5
2 Strategisch beleidskader	6
2.1 Maatschappelijke uitdagingen	6
2.2 Naar een federatief datastelsel	6
2.3 Systeemsprong NGII	6
2.4 Nieuwe governance NGII	7
3 Positie en financiering Geonovum	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Bestaande positie en werkwijze	8
3.3 Bestaande financiering vanuit BZK	9
3.4 Toekomstige positie Geonovum	10
4 Taken Geonovum	12
4.1 Inleiding: een cyclisch proces	12
4.2 Taak verkennen en innoveren (<i>plan</i>)	12
4.3 Taak ontwikkelen en beheren standaarden (<i>do</i>)	13
4.4 Taak advies toepassing/implementatie (<i>check, act</i>)	15
5 Conclusies	17
Bijlage 1: Literatuur en bronnen	18
Bijlage 2: Geonovum in feiten en cijfers	19
Bijlage 3: Baten taken Geonovum	20

1.1 Achtergrond

De Nederlandse nationale geo-informatie infrastructuur (NGII) is van hoog niveau. Er is een rijk aanbod van kwalitatief hoogwaardige data en het gebruik is sinds 2016 van 2 naar 36 miljard bevragingen per jaar verachtvoudigd. Tegelijkertijd is dit nog maar het begin: om bij te dragen aan maatschappelijk vraagstukken, moet de NGII doorgroeien naar een digitale infrastructuur met een nationale digitale tweeling van de fysieke leefomgeving binnen een federatief datastelsel.

De recente evaluatie van het basisprogramma van Geonovum bevestigt het belang van het ontwikkelen en beheren van standaarden voor de NGII. De explosieve groei van het gebruik van geo-informatie was ondenkbaar geweest zonder de onder regie van Geonovum gerealiseerde standaarden. Ook benadrukt de evaluatie de cruciale, verbindende rol die Geonovum als netwerkorganisatie in de geowereld vervult. Geonovum staat als neutrale stichting boven de partijen, zorgt voor afsprakenstelsels, verbinding en samenhang en stelt organisaties in staat beter te presteren met geo-informatie.

1.2 Doelstelling beleidsvisie

Deze beleidsvisie van BZK op Geonovum bevestigt en concretiseert rol en taken van Geonovum voor de komende jaren. De visie dient als kader voor een meerjarenplanning en het streven naar structurele financiering. Hiermee wordt ook recht gedaan aan de behoefte van Geonovum én BZK aan (financiële) continuïteit. De visie is van en voor BZK, maar is opgesteld in nauwe samenwerking met Geonovum.

De beleidsvisie Geonovum vormt het kader waarlangs het ministerie van BZK de beleidsmatige sturing van Geonovum vormgeeft en is de basis voor de samenwerking tussen beide partijen. De beleidsvisie geeft de hoofdlijnen voor de komende drie jaar. Concretisering vindt plaats in de daarvoor ingerichte governance.

1.3 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk schetst het strategische beleidskader van BZK als uitgangspunt voor de positie en werkzaamheden van Geonovum. Hoofdstuk 3 kijkt specifiek naar de positie en financiering van Geonovum. Het daaropvolgende hoofdstuk gaat over de inhoudelijke taken van Geonovum - verkenningen en innovatie, standaardisatie, advies toepassing/implementatie – en het cyclische proces dat hieraan ten grondslag ligt. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies.

2 Strategisch beleidskader

2.1 Maatschappelijke uitdagingen

Als we kijken naar de uitdagingen waar Nederland voor staat dan spelen die heel vaak in het ruimtelijk domein, Nederland gaat op de schop. Of het nu gaat om energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouwopgave, stikstofproblematiek of het managen van de coronacrisis, in alle deze gevallen is een goed ruimtelijk beeld van Nederland van groot belang. Betrokkenen bij in deze onderwerpen missen vaak goede informatie om hun proces te ondersteunen. Er heerst informatiehonger. Het belang van informatiegestuurd werken wordt steeds meer onderkend: zowel de Europese als de Nederlandse digitaliserings- en datastrategieën benadrukken de meerwaarde van data voor maatschappelijk opgaven.

De minister voor VRO

Diverse ontwikkelingen leggen in toenemende mate een claim op de reeds schaarse ruimte in ons land. Dit vraagt om goed inzicht in de huidige situatie en om het maken van afwegingen voor toekomstige inpassing van de diverse opgaven. Geo-informatie en de combinatie ervan met andere thematische informatie speelt een onmisbare rol in het zo efficiënt mogelijk beantwoorden van deze en andere vragen en wordt daarnaast toegepast in tal van primaire processen binnen de overheid (en daarbuiten). De minister voor VRO richt zich daarom op het intensiveren van de informatievoorziening: voorzien in een gemeenschappelijke feitenbasis, dit verbeelden en zo besluitvorming te versnellen. De minister voor VRO is verantwoordelijk voor de ruimtelijk inrichting van Nederland én voor het geo-informatie fundament.

2.2 Naar een federatief datastelsel

De onlangs verschenen Interbestuurlijke Datastrategie NL DIGITAAL² schetst hoe de overheid kansen wil grijpen om maatschappelijke vraagstukken effectief en verantwoord met data aan te pakken. De strategie doet daarbij ook voorstellen voor het realiseren van algemeen inzetbare systeemfuncties. Als eerste invulling van deze functies wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een federatief datastelsel. Dit stelsel bouwt voort op het bestaande stelsel van basisregistraties. Een strak onderscheid tussen kern-, basis en sectorale data maakt het mogelijk om enerzijds algemeen geldende eisen aan primaire (sleutel)gegevens te stellen en anderzijds sectoren binnen die kaders vrijheid te geven hun eigen informatiehuishouding in te richten. De nationale geo-informatie infrastructuur (NGII) is een belangrijk onderdeel van dit federatieve stelsel.

2.3 Systeemsprong NGII

De minister voor VRO is als coördinerend minister verantwoordelijk voor het nationale geo-informatiebeleid.³ Kern van dit beleid is het beheer en de doorontwikkeling van de NGII. De NGII zal een sleutelpositie in het nieuwe, federatieve, stelsel innemen. Er zijn immers weinig dossiers die geen ruimtelijke component kennen. Om deze positie zo goed mogelijk in te vullen is het noodzakelijk de NGII beter op de maatschappelijke behoefte aan te sluiten en binnen het federatieve stelsel in te passen. Op die manier kan de toegevoegde waarde van geodata voor de Nederlandse samenleving blijven groeien. Ook maken we met de NGII een inhoudelijke

² Zie onder andere: [NL DIGITAAL: Interbestuurlijke Datastrategie Nederland | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0019936/2006-06-15>

systeemsprong: met het huidige fundament als springplank willen we doorgroeien naar een NGII met een nationale digitale tweeling van de fysieke leefomgeving. Met het ontwikkelen van een samenhangende objectenregistratie legt BZK een basis voor realisatie van opgaven in het brede maatschappelijke domein. Deze doorontwikkeling van de NGII levert de volgende baten op:

- Voor de maatschappij: een geoinformatie-infrastructuur voor de leefomgeving, versnelling bij maatschappelijke opgaven en kansen voor de economie.
- Voor de gebruikers (overheid, burgers en bedrijven): een samenhangend en gedeeld beeld, betere dienstverlening, betere samenwerking in ketens.
- Voor maakpartijen (bronhouders, landelijke voorzieningen en bedrijven): eenduidig en efficiënt productieproces.

2.4 Nieuwe governance NGII

Ondanks het succes van de ontwikkeling en het gebruik van de NGII lopen we regelmatig tegen de beperkingen van de huidige governance aan. Het huidige model is in zijn essentie nog geënt op de initiële opbouwfase van de NGII en stuurt daarmee voornamelijk op het realiseren van het aanbod van geo-informatie. Om de rol die geodata kan spelen bij maatschappelijke vraagstukken in de toekomst beter in te vullen, is het wenselijk niet langer het aanbod, maar de vraag voor de verdere doorontwikkeling van de NGII leidend te laten zijn. Dit vergt een toekomstig sturingsmodel op basis van een aantal leidende principes zoals opgavegericht, interbestuurlijk en agile werken, de vraag vooropstellen en de verantwoordelijkheden op het juiste niveau leggen.

Kern van de nieuwe governance is het expliciteren van de vraagkant op strategische niveau. Bij de strategische sturing hoort ook het doorvertalen van Europees en nationaal beleid en bijbehorende wet- en regelgeving en naar beleid, wet- en regelgeving voor de NGII. Het streven is het GI-beraad de strategische sturing op te laten pakken. Op tactisch niveau zijn veranderprogramma's nodig om invulling te geven aan de strategische sturing: programma's door middel waarvan de randvoorwaarden voor productie van data en informatie worden verbeterd of vernieuwd. De operationele sturing richt zich op de vastlegging, verwerking en verstrekking van data (kortweg datamanagement), het analyseren en visualiseren van data (kortweg analytics) en ingebruikname van door veranderprogramma's ontwikkelde producten (nieuwe data-architectuur, nieuwe werkprocessen, nieuwe ICT-voorzieningen, etc.).

3 Positie en financiering Geonovum

3.1 Inleiding

Om vanuit de NGII en in bredere zin het federatieve datastelsel van waarde te zijn voor de maatschappelijke opgaven zijn afsprakenstelsels en standaarden noodzakelijk. In het verlengde van de systeemverantwoordelijkheid voor het geo-informatiebeleid van BZK speelt Geonovum hierbij een belangrijke rol. BZK is de belangrijkste opdrachtgever van Geonovum, tegelijkertijd is Geonovum een onafhankelijke Stichting. Dit hoofdstuk beschrijft de impact van de inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen op de positie en financiering van Geonovum.

3.2 Bestaande positie en werkwijze

Geonovum vervult als netwerkorganisatie een cruciale rol in de geowereld. Geonovum staat als neutrale stichting boven de partijen en zorgt voor verbinding en samenhang. Daarmee is Geonovum een belangrijke strategische partner van BZK om het beleid te realiseren en volgend in de prioriteiten van BZK.

De aanleiding voor het oprichten van de Stichting Geonovum in 2007 was het vergroten van de effectiviteit bij de uitvoering het geo-informatiebeleid. Hierbij was het uitgangspunt dat het meeste draagvlak en binding in de sector via een onafhankelijke stichting te krijgen is. Geonovum ondersteunt het geo-informatiebeleid van het ministerie van BZK en levert in het geo-werkveld een herkenbare bijdrage aan de coördinatie en uitvoering van dit beleid.

Het nut van neutraliteit

In 2007 is de bewuste keuze gemaakt om Geonovum als neutrale partij in het werkveld te positioneren. Bij het ontwikkelen en beheren van standaarden draait het er altijd om dat de standaard in de praktijk werkt: dáár moeten processen soepeler verlopen en partijen elkaar vinden dankzij de afspraken in de standaard. Dat kan alleen wanneer alle belanghebbenden hun inbreng hebben in het proces en er zuivere afwegingen gemaakt kunnen worden tussen belangen van gebruikers, aanbieders en intermediairs. Doordat Geonovum zelf geen data heeft of gebruikt en geen voorzieningen beheert, is Geonovum in staat om dit als neutrale partij te realiseren. Het beleggen van het ontwikkelen en beheren van standaarden bij een neutrale partij biedt hiermee waarborgen voor de gebruiker, zeker in de context waarin gebruikers met een gebruiksplicht worden geconfronteerd. Onafhankelijke ontwikkeling en beheer van standaarden maakt dan onderdeel uit van de wenselijke checks and balances. Door bovendien de ontwikkeling en beheer van een breder portfolio aan standaarden consequent bij één neutrale partij te beleggen, levert dit ook waarborgen op voor de interoperabiliteit van het systeem als geheel.

De evaluatie van het basisprogramma van Geonovum (oktober 2021) onderschrijft de belangrijke rol die Geonovum vervult bij het realiseren van gebruik en kwaliteit van de NGII.⁴ De NGII is als bodemplaats/onderlegger van groot belang om verder op te bouwen voor beleidsthema's als goed waterbeheer en de energietransitie. De standaarden en kennis van Geonovum zijn hierbij essentieel. Het gaat niet alleen om groei, maar ook om de kennis en advisering over verantwoord gebruik. De verbindende rol die Geonovum hierbij als

⁴ [Evaluatie subsidieregeling Geonovum | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

netwerkorganisatie vervult, beschouwt de evaluatie als cruciaal. Geonovum staat als neutrale stichting boven de partijen, zorgt voor verbinding en samenhang in de wereld van geo-informatie en stelt organisaties in staat beter te presteren met geo-informatie. De evaluatie bevestigt daarmee de Gateway Health Check uit oktober 2019.⁵ In dit rapport laat het overgrote deel van de geïnterviewden zich zeer lovend uit over Geonovum:

Op de vraag om Geonovum op te heffen komt steevast het antwoord dat het direct weer opgericht zou moeten worden. De expertise, onafhankelijkheid, benaderbaarheid en open space benadering worden zeer gewaardeerd. Daarnaast wordt geconstateerd dat Geonovum tot de top twee of top drie van de wereld behoort: Geonovum is de natuurlijke autoriteit op het geo-terrein die de geaccepteerde standaarden tot stand brengt waarbij de onafhankelijkheid hoog in het vaandel staat. De onafhankelijkheid, deskundigheid en co-creatie leiden tot een hoge gunfactor: gezag zonder macht. De organisatievorm als stichting benadrukt de onafhankelijkheid goed waarmee deze acceptatie wordt ondersteund.

Oliemannetje

De positie stelt Geonovum in staat een werkwijze te hanteren waarmee de inhoudelijke taken goed kunnen worden opgepakt. Deze werkwijze laat zich het beste omschrijven als oliemannetje. Geonovum faciliteert, communiceert, is penvoerder, is proces- en oplossingsgericht. Ook voor opdrachten waarbij BZK opdrachtgever is, krijgt Geonovum de ruimte de werkzaamheden op zijn manier, gezamenlijk met anderen, in te vullen.

Kortom: de positie en daaruit voortvloeiende werkwijze van Geonovum - waarbij het betrekken en horen van alle stakeholders centraal staat - leidt tot draagvlak en acceptatie en daarmee betere kwaliteit over de hele breedte van de taken.

3.3 Bestaande financiering vanuit BZK

Geonovum wordt gefinancierd via een subsidie voor het basisprogramma voor generieke standaarden en advies op grond van een 5-jarige regeling (€ 540.000 per jaar, de regeling is recent verlengd tot 2027). De subsidie garandeert de onafhankelijkheid van Geonovum. Naast BZK dragen ook Kadaster, TNO en het ministerie van LNV (vanaf 2022 via de regeling van BZK) bij aan het basisprogramma. De tweede financieringsbron is de jaarlijkse gebundelde bijdrage NGII van BZK, deze schommelt de laatste jaren ruwweg tussen de € 1.500.000 en €2.000.000. Tenslotte is er de eveneens jaarlijkse, vooralsnog tijdelijke, interbestuurlijke opdracht voor standaarden voor het DSO, jaarlijks ongeveer € 3.000.000 en zijn er enkele kleinere opdrachten van derden (o.a. LNV, Provincies).

Geonovum heeft BZK gevraagd om meerjarige financiële zekerheid om de organisatie robuuster te maken. Op deze manier kan beter geïnvesteerd worden in professionaliteit en mensen en zijn er minder obstakels voor het aantrekken van vast personeel en het doen van investeringen. Ook door het ontbreken van eigen vermogen is de organisatie kwetsbaar.

⁵ https://www.geonovum.nl/uploads/documents/20191004_081937-definitief_GatewayHealthCheckRapport_Geonovum1.0.pdf

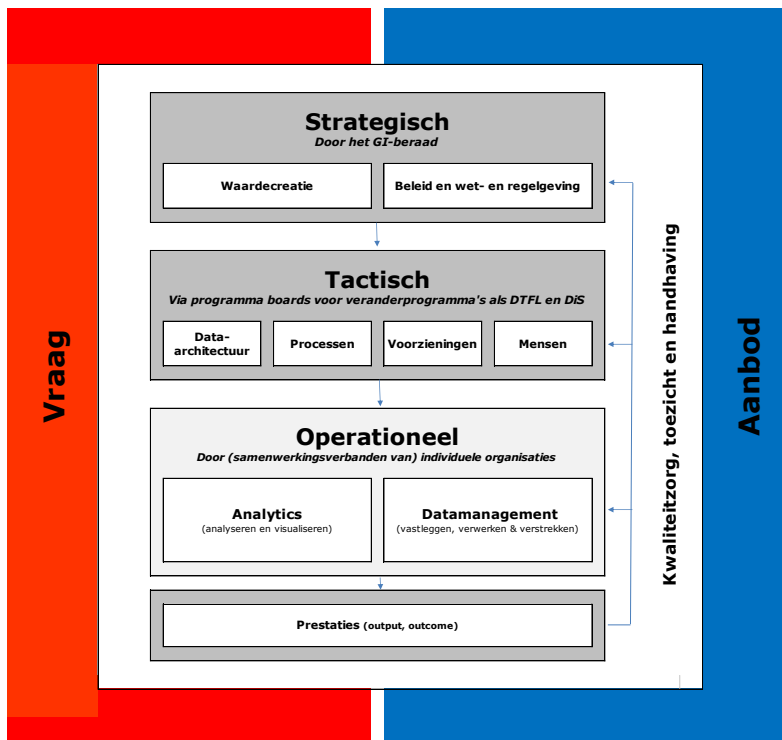
3.4 Toekomstige positie Geonovum

In de nieuwe governance en in relatie tot de systeemsprong van de NGII blijft de positie van Geonovum van groot belang voor BZK. We bestendigen daarom de relatie met Geonovum en behouden de bestaande kracht: de onafhankelijkheid, deskundigheid en co-creatie.

Ook het toekomstige gebruik van geo-informatie stoelt op goede afsprakenstelsels om data te laten stromen, om data volgens de FAIR-principes (Findable, Accessible, Interoperable en Reusable) beschikbaar te stellen in een federatief datastelsel. Het maken van deze afsprakenstelsels blijft de core business van Geonovum. De explosieve groei van het gebruik van geo-informatie in de afgelopen jaren is ondenkbaar zonder de onder regie van Geonovum gerealiseerde afsprakenstelsels. Ook voor de doorontwikkeling van de NGII zijn dergelijke afsprakenstelsels en de verankering ervan (o.a. in wet- en regelgeving of via het Forum Standaardisatie) een absolute noodzaak. Geonovum draagt dan ook actief bij aan deze verankering van de afsprakenstelsels. Het beleggen van ontwikkeling en beheer van standaarden bij een neutrale partij biedt belangrijke waarborgen voor gebruikers. Het consequent beleggen bij één partij biedt bovendien waarborgen voor de interoperabiliteit van het systeem als geheel.

Geonovum in de nieuwe governance

De Houtskoolschets Vernieuwde Governance NGII gaat uit van opgavegericht, interbestuurlijk en agile werken. We zien hierbij een belangrijke rol voor Geonovum om de samenwerking en de verbinding in dit kader te versterken op strategisch, tactische en operationeel niveau (anders gezegd: beleidsontwikkeling, doorwerking en uitvoering van beleid).

Figuur 1: Samenvattend beeld van de strategische, tactisch en operationele sturing van de NGII.

In de verdere uitwerking van de governance biedt een uitgelezen mogelijkheid de spilfunctie van Geonovum in de (nieuwe) gremia en processen te versterken. In de nieuwe governance zorgen we dat de inbreng van Geonovum in wat betreft standaardisatie in de belangrijkste programma's op tactisch niveau geborgd wordt.

Lange termijn financiering

We streven ernaar de positie van Geonovum te versterken door in te zetten op meerjarige structurele financiering. De bestaande (grotendeels) jaarlijkse opdrachtverlening vanuit BZK wringt met de behoefte aan meerjarige continuïteit: standaarden ontwikkelen en beheren is een zaak van lange adem, of beter gezegd: een continu proces. Voor BZK is het cruciaal om de continuïteit van deze werkzaamheden (waaronder de structurele, wettelijk beheertaken) in het kader van de beleidsverantwoordelijkheid voor de NGII te borgen. Daarom gaan we naast de jaarlijkse bijdrage werken met een meerjarenplanning en -budget. Voor de langere termijn werken we toe naar het volgende model:

1. Strategische ontwikkelcomponent, meerjarige subsidie basisprogramma (expliciet in Rijksbegroting, 540k per jaar). Borgt de continuïteit en onafhankelijke positie Geonovum.
2. Gebundelde bijdrage voor NGII jaarlijks op basis meerjarige programmering (expliciet in Rijksbegroting, 1,5 -2 miljoen per jaar (ovb instemming FEZ)). We gaan onderscheid maken tussen ontwikkelruimte en meer structurele wettelijke beheer en ontwikkeltaken, voor beide onderdelen zijn stabiele budgetten van belang. Er is enerzijds behoefte aan continuïteit, anderzijds ontwikkelbudget, wendbaarheid aansluiten bij maatschappelijke vraagstukken systeemsprong. (DSO ntb)
3. Aanvullende opdrachten, coördineren/bundelen vraag door BZK en/of GI-beraad. Hiermee vergroten we synergie en samenhang, dit wordt nader uitgewerkt.

Dit model vormt de basis voor bestuurlijke afspraak Geonovum-BZK over meerjarige zekerheid

Agenda positie Geonovum

BZK en Geonovum richten zich op het houden en versterken van de onafhankelijke, verbindende rol in het geodomein door:

- Versterken rol Geonovum in nieuwe governance.
- Meerjarige programmering en prioritering op basis van stabiele budgetten (expliciet in de Rijksbegroting).
- Bestuurlijke afspraken over meerjarige zekerheid (begin 2022).

4.1 Inleiding: een cyclisch proces

De kern van de werkzaamheden van Geonovum laat zich het beste te omschrijven als het realiseren van samenhangende afsprakenstelsels: over standaarden, modellen en het verbinden van vraag en aanbod. Een samenspel van afspraken is nodig om een systeem (ook in een federatief stelsel) werkend te krijgen en te houden. Het goed beheren en bijhouden hiervan is essentieel en in feite een continu cyclisch proces zoals onderstaand figuur uitdrukt.

Figuur 2: PDCA-cyclus

In de volgende paragrafen kijken we meer in detail naar de verschillende taken die in deze cyclus.

4.2 Taak verkennen en innoveren (*plan*)

Omschrijving

Een standaard is pas een goede standaard, wanneer die bruikbaar is in de praktijk én wanneer die aansluit bij relevante beleidsmatige en technologische ontwikkelingen, zowel qua behoeften als qua mogelijkheden. Verkennen en innoveren is daarom een cruciale voorfase voor het ontwikkelen en beheren van standaarden en is als zodanig een continue en belangrijke taak voor Geonovum. Geonovum signaleert, verkent en beproeft ontwikkelingen, om die vervolgens aan BZK voor te leggen. BZK bepaalt vervolgens of en wanneer bepaalde ontwikkelingen meegenomen worden in de reguliere opdrachten rond ontwikkeling en beheer van standaarden. Opdrachten van BZK aan Geonovum bevatten regelmatig al meer verkennende/innovatieve delen dan meer reguliere/uitvoerende delen. Geonovum beschikt over de benodigde ervaring, expertise en (inter)nationaal netwerk om

verkenningen en innovaties uit te voeren.

Breed scala aan ontwikkelingen

Op het beleidsdossier geo-informatie is een breed scala aan ontwikkelingen relevant. Dit vertaalt zich in een breed palet aan smaken qua verkenningen, variërend van meer bestuurlijk tot meer technisch-inhoudelijk en afwisselend in wereldwijde, Europese en Nederlandse context. Op het beleidsdossier geo-informatie neemt de impact van de Europese en Nederlandse bestuurlijke ontwikkelingen toe. Voorbeelden van onderwerpen waar Geonovum in deze context mee bezig is of was, zijn o.a. de verkenningen en innovaties en rond de Europese datastrategie, rond de toepassing van OGC API standaarden bij o.a. INSPIRE en PDOK, rond thema's als 3D, Linked Data en sensor data en in de context van GeoSamen rond privacy, ethiek en AI.

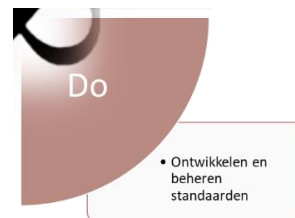
Waar willen we naar toe?

De komende jaren gaan we meer kijken naar beleidsmatige en technologische ontwikkelingen en welke ideeën dit oplevert voor verkenningen en innovatie. Het GI-beraad kan deze vervolgens bespreken in het kader van waardecreatie met geo. In het licht van het denken in systeemspongen is het belangrijk om de verkenningen en innovaties nadrukkelijker in samenhang op systeemniveau te benaderen. In de relatie tussen BZK en Geonovum zal dit explicieter in de opdrachten en programmatische aansturing worden meegenomen. BZK moet zelf meer zorgdragen voor het volgen van Europees en nationaal beleid. BZK kan Geonovum vragen deel te nemen aan allerlei werkgroepen.

4.3 Taak ontwikkelen en beheren standaarden (do)

De verbindende kracht van standaardisatie

Het hart van de taken van Geonovum wordt gevormd door het ontwikkelen en beheren van standaarden. Het gaat hierbij om de technische kant van Europees, nationaal en geo-specifiek beleid. Geonovum maakt geo-informatie vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar met standaarden. Standaarden helpen partijen om samen dezelfde taal te spreken (semantische standaarden) en om systemen eenvoudig aan elkaar te koppelen, zoals een stekker in een stopcontact past (infrastructurele standaarden).

De bestaande werkzaamheden rond het (door)ontwikkelen en beheren van standaarden in het geo-informatiedomein omvatten globaal de standaarden voor de geobasisregistraties en andere basisdatasets, de metastandaarden die daar als fundament onder liggen, de aansluiting van sectorstandaarden op de basisstandaarden en de infrastructuurle standaarden.

Smeerolie

Standaarden fungeren als smeerolie om partijen elkaar te laten vinden en te laten begrijpen. Zonder dergelijke verbindende standaarden zouden initiatieven tot integraal en datagedreven werken vastlopen en ontaarden in een Babylonische spraakverwarring.

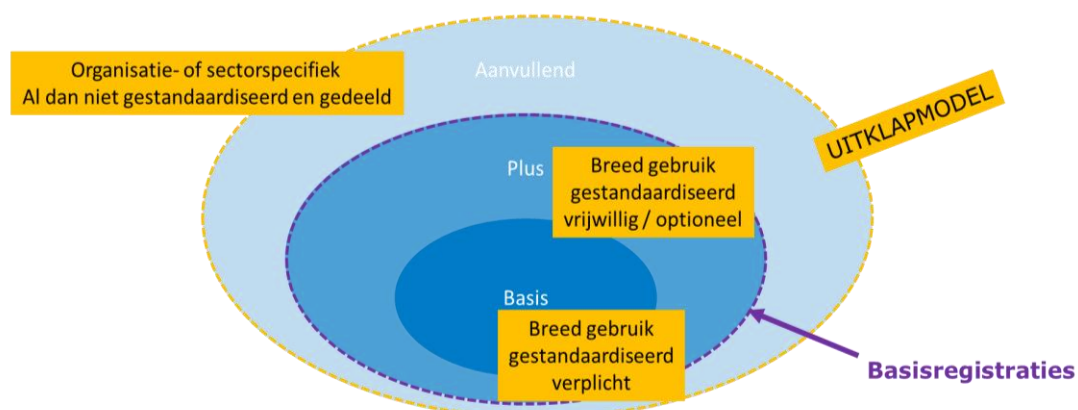
Waar willen we naar toe?

BZK ziet Geonovum - op basis van de beschikbare expertise en ervaring en de nationale en internationale verankering - een sterke uitgangspositie hebben om de standaardisatie-opgave te continueren. Standaardisatie is een zaak van lange adem en vergt schaarse expertise.

Ook in het kader van vraaggericht werken en de inhoudelijke systeemsprong blijven standaarden cruciaal en wordt een integrale systeembenadering van ontwikkeling en beheer van de geo-standaarden gevraagd. BZK ziet Geonovum als haar **preferred supplier** voor het ontwikkelen en beheren van de relevante standaarden, als kaderstellende organisatie. We streven er naar het ontwikkelen en beheren van **geo-standaarden** voor 100% te concentreren bij Geonovum om integraliteit te waarborgen en waar mogelijk versnippering tegen te gaan. In overleg met Geonovum gaan we de komende jaren op zoek naar logische momenten om hier invulling aan te geven, bijvoorbeeld bij integratie slag over de geobasisregistraties. In het verlengde hiervan ziet BZK een taak voor Geonovum met betrekking tot data-architectuur om een helder kader voor samenwerken en integreren te realiseren.

De uitdagingen rond deze opgave liggen in het verlengde van de twee benodigde systeemsprongen: de systeemsprong primair rond data (upgrade NGII, Dis-Geo en EU Data spaces) en de systeemsprong primair rond toepassing van data (upgrade DFTL richting data analytics en visualisatie). Beide opgaven vereisen een meer integrale systeembenadering van (door)ontwikkeling en beheer van de standaarden in het geo-informatiedomein. Dit betekent dat ontwikkeling en beheer van dit standaarden-portfolio zoveel mogelijk bij Geonovum belegd wordt of -minimaal- dat Geonovum daar bij elke standaard bij betrokken wordt.

Maar we gaan een stap verder: met de systeemsprong moet vanuit de NGII de brug worden geslagen naar andere (afspraken)stelsels. Als we de hele beleidscyclus willen ondersteunen, zijn afspraken ook buiten de traditionele geowereld nodig. We gaan de komende jaren met Geonovum bekijken welke domeinen het meest in aanmerking komen om ons op te richten (waar meeste meerwaarde). Het gaat om de verbinding binnen een federatief stelsel. Binnen deze opgave is extra aandacht voor samenhang op systeemniveau nodig, wat o.a. moet leiden tot meer samenhang tussen de basisstandaarden onderling en tussen de basis- en sectorstandaarden. Figuur 3 illustreert dit uitgangspunt. Geonovum krijgt een **coördinerende** rol in het geo-afsprakenstelsel waar BZK primair verantwoordelijk voor is (basis, plus) en een **verbindende** rol m.b.t. andere afsprakenstelsels.

Figuur 3: Basis- plus- en aanvullende gegevens

In het licht van de systeemsprong gaat architectuur een prominentere rol spelen binnen bestaande en nieuwe afsprakenstelsels. Naast afspraken over (samenhang in) semantiek,

vindbaarheid en toegankelijkheid van data, zullen afspraken ook steeds vaker gaan over hoe de gemeenschappelijke feitenbasis en de single source of truth gerealiseerd kunnen worden in federatieve (en daarmee grotendeels gedecentraliseerde) datastelsels. Centrale regie, ook in een federatief stelsel is hierbij essentieel. Hetzelfde geldt ook voor het realiseren van samenhang tussen verschillende stelsels, bijvoorbeeld tussen de basisregistraties, het DSO, het DSGO en de federatieve digital twinning infrastructuur. Het realiseren van samenhang tussen deze stelsels is een verbindende taak voor Geonovum, die voortvloeit uit de coördinerende rol van BZK op de (ruimtelijke) informatievoorziening en rol die BZK daarin aan Geonovum toedicht. Taak advies toepassing/implementatie (*check, act*)

Omschrijving

Een standaard is pas een goede standaard, wanneer die bruikbaar is in de praktijk. Dat stelt in de eerste plaats tal van eisen aan de standaard zelf, maar in de tweede plaats ook aan de wijze waarop die standaard toegepast wordt. Dat laatste is waar het adviseren over toepassing en implementatie over gaat, met als doel het daadwerkelijk realiseren van de potentiële baten van standaardisatie. Waar innovatie en verkenning als voorfase van standaardiseren is, is het adviseren over toepassing en implementatie de nazorgfase. Omdat de standaard slechts een middel is, maakt het adviseren over toepassen en implementeren van die standaard onlosmakelijk deel uit van het werk van Geonovum. Immers: zonder toepassing geen meerwaarde in de praktijk.

De adviezen die Geonovum geeft, hebben betrekking op toepassing of implementatie van standaarden in processen en/of producten waarvoor Geonovum niet de eindverantwoordelijke is. Zo adviseert Geonovum bijvoorbeeld over toepassing van standaarden bij voorzieningen als PDOK, terwijl Geonovum niet de eindverantwoordelijke is voor die voorziening. Een ander voorbeeld is advisering richting BZK over de transitie-aanpak voor Dis-Geo. De aard van de advisering richting proces- en producteigenaren is primair als ondersteuning; richting BZK als beleidsverantwoordelijke primair als contra-expertise: als neutraal advies van een partij zonder eigen belang vanuit data of voorzieningen. Daarnaast kunnen adviezen van Geonovum aan BZK ook betrekking hebben op het niveau van het systeem als geheel, los van specifieke componenten in het systeem. Geonovum beschikt over de benodigde ervaring, expertise en (inter)nationale verankering om kwalitatief hoogwaardige adviezen uit te kunnen brengen.

Waar willen we naar toe?

Met het oog op de maatschappelijke vraagstukken wint het daadwerkelijk realiseren van meerwaarde (Publieke Waarde) in de praktijk alleen maar aan belang. Concreet gaan we in het kader van de nieuwe governance nadrukkelijker de koppeling leggen met de veranderprogramma's zoals DiS-Geo en de Digital Tweeling van de Fysiek Leefomgeving. Ook in het licht van de Interbestuurlijke Datastrategie Nederland komt er nog meer nadruk op het realiseren van meerwaarde op concrete toepassingen/use cases te liggen.

De stap naar het integraal adviseren vanuit het systeemdenken is een aandachtspunt. In de relatie tussen BZK en Geonovum gaan we dit explicieter in de opdrachten en programmatische aansturing meenemen.

Agenda taken Geonovum

- BZK neemt verkenningen en innovaties op systeemniveau explicieter in de opdrachten en programmatische aansturing mee.
- Dit geldt ook voor advies over toepassing en implementatie.
- BZK streeft er naar het ontwikkelen en beheren van geo-standaarden voor 100% te concentreren bij Geonovum, als preferred supplier. Met Geonovum gaan we logische momenten zoeken om hier invulling aan te geven.
- Naast de coördinerende rol in het geo-afsprakenstelsel krijgt Geonovum een verbindende rol m.b.t. andere afsprakenstelsels (in het federatieve datastelsel).
- In dit kader gaan we met Geonovum verkennen hoe we architectuur een prominentere plek kunnen geven in de opdracht.

- De beleidsvisie van BZK op Geonovum bevestigt en concretiseert rol en taken van Geonovum voor de komende jaren. De visie dient als kader voor een meerjarenplanning en structurele financiering. Hiermee wordt recht gedaan aan de behoefte van Geonovum én BZK aan (financiële) continuïteit.
- De visie is van en voor BZK, maar is opgesteld in nauwe samenwerking met Geonovum.
- De positie en taken van Geonovum passen in het strategische beleidskader van BZK, waarbij maatschappelijke uitdagingen leidend zijn voor doorontwikkeling van de NGII in een federatief stelsel.
- Door haar onafhankelijke en sterke positie in werkveld zorgt Geonovum voor verbinding en samenhang in de wereld van geo-informatie en stelt ze organisaties in staat beter te presteren met geo-informatie. Voor BZK van groot belang om doelen te realiseren.
- Daarom bestendigen en versterken we positie van Geonovum als neutrale stichting door:
 - Versterken rol Geonovum in de nieuwe governance.
 - Meerjarige programmering en prioritering op basis van stabiele budgetten
 - Bestuurlijke afspraken over meerjarige zekerheid.
- Geonovum realiseert samenhangende afsprakenstelsels over standaarden om een systeem werkend te krijgen en te houden. Dit is een continu cyclisch proces van verkenningen en innovaties, via ontwikkelen en beheren standaarden naar advies over toepassing en implementatie.
- Wat betreft geo-standaarden zien we Geonovum als preferred supplier, daarnaast krijgt Geonovum een verbindende rol m.b.t. andere afsprakenstelsels (in het federatieve datastelsel) en geven we architectuur een prominentere plek.

Bijlage 1: Literatuur en bronnen

- Geosamen 2 (GeoSamen: Een visie op de geosector 2021-2025)
- Meerjarenvisie Geonovum 2021 – 2023
- 2021-06-02 Beleidsvisie Kadaster
- Beleidsvisie_DiSGeo_SamenhangendeObjectenregistratie_versie1.0_definitief
- Evaluatie subsidieregeling basisprogramma Geonovum 2017-2021
- Uitvoeringsplannen Geonovum 2020, 2021, 2022
- Interbestuurlijke Datastrategie Nederland, oktober 2021
- Houtskoolschets Vernieuwde Governance NGII

Bijlage 2: Geonovum in feiten en cijfers

De begroting van Geonovum is de laatste jaren gegroeid van ongeveer 2 miljoen naar rond de 7 miljoen euro, het aantal werknemers t.o.v. voor 2019 is verdubbeld (eind 2021 39, waarvan 28 in loondienst).

Geonovum wordt als volgt gefinancierd (cijfers 2021):

- Subsidie basisprogramma. De bijdrage van BZK is € 380.000, op grond van een 5-jarige regeling (het totaalbedrag is € 700.000, met bijdragen van Kadaster, TNO en LNV).
- De jaarlijkse geo-opdracht (gebundelde bijdrage NGII) van BZK: € 2.800.000.
- Interbestuurlijke opdracht Standaarden voor DSO: € 3.300.000.
- Overige opdrachten: € 200.000.

De financiële positie van Geonovum is kwetsbaar vanwege het ontbreken van eigen vermogen. De afhankelijkheid van BZK is groot.

Voor het DSO (interbestuurlijk) is Geonovum een belangrijke partner op het terrein van ontwikkelen en beheren standaarden. Continuïteit op dit vlak is van groot belang omdat het DSO ook na inwerkingtreding van de wet zich zal blijven ontwikkelen. Behoud van expertise en draagvlak is nodig. De open standaarden die Geonovum ontwikkelt en gaat beheren zijn een cruciale basis voor de softwaretoepassingen

Bijlage 3: Baten taken Geonovum

Taak innovatie en verkenningen

Het beleggen van de taak innovatie en verkenningen bij Geonovum levert, mede gezien vanuit de geschetste samenhangt tussen innovatie en verkenningen enerzijds en het ontwikkelen en beheren van standaarden anderzijds, de volgende baten op:

- **Voor de maatschappij:** borgen publieke waarden bij datagedreven werken (o.a. privacy en ethiek), verzilveren potentie van nieuwe ontwikkelingen voor maatschappelijke toepassingen.
- **Voor de gebruikers (overheid, burgers en bedrijven):** verzilveren van kansen om effectiever met data te kunnen werken dankzij nieuwe ontwikkelingen, ontzorgen van gebruikers qua up to date / aangehaakt blijven bij ontwikkelingen en het vertalen van ontwikkelingen naar o.a. kansen, risico's en richtlijnen.
- **Voor maakpartijen (bronhouders, landelijke voorzieningen en bedrijven):** verzilveren van kansen om efficiënter data te kunnen verzamelen en ontsluiten dankzij nieuwe ontwikkelingen, ontzorgen van maakpartijen qua up to date / aangehaakt blijven bij ontwikkelingen en het vertalen van ontwikkelingen naar o.a. kansen, risico's en richtlijnen.
- **Overall:** borgen dat het systeem als geheel robuust en toekomstvast is én blijft.

Taak van standaardisatie

Vanuit het denken in systeemspongen gezien, levert het consequent beleggen van het (door)ontwikkelen en beheren van het brede portfolio aan standaarden bij Geonovum als neutrale partij, de volgende baten op:

- **Voor de maatschappij:** versnelling werken aan maatschappelijke opgaven doordat data, systemen en processen beter integreren, betere ondersteuning van integraal werken door de systeembenadering: oftewel het realiseren van systeemspong tot vitale infrastructuur voor digital twinning.
- **Voor de gebruikers (overheid, burgers en bedrijven):** interoperabiliteit binnen en buiten sector, waardoor data laagdrempelig toegankelijk en bruikbaar wordt tegen lagere kosten: oftewel het realiseren van de systeemspong DisGeo richting samenhangende en bruikbare data.
- **Voor maakpartijen (bronhouders, landelijke voorzieningen en bedrijven):** efficiency, doelmatigheid, lagere beheerlasten, minder ICT-kosten, minder koppelvlakken tussen systemen (ook dit draagt bij aan systeemspong DisGeo).

Taak adviseren over toepassing en implementatie

Het beleggen van de taak advisering toepassing en implementatie bij Geonovum, levert de volgende baten op:

- **Voor de maatschappij:** borgen dat potentiële baten van standaardisatie en innovatie daadwerkelijke gerealiseerd worden.
- **Voor de gebruikers (overheid, burgers en bedrijven):** zodanig implementeren dat de meerwaarde voor de gebruiker geborgd wordt, bieden van inhoudelijk tegenwicht tegen de oververtegenwoordiging van maakpartijen in veel besluitvormende gremia.
- **Voor maakpartijen (bronhouders, landelijke voorzieningen en bedrijven):**

lagere implementatielasten van standaarden, bieden mogelijkheden voor het centraal ontzorgen van decentrale maakpartijen (efficiency).